

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE MAAKUNTAUUDISTUKSEKSI JA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISUUDISTUKSEKSI SEKÄ NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Khall 251 §

Lausuntopyyntö on seuraava:

" Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja siihen liittyvää maakuntahallinnon perustamista valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön ja valtionvarainministeriön yhteisessä hankkeessa. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö pyytävät jakelussa mainituilta tahoilta lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman sekä hallituksen 20.10.2015, 7.11.2015 ja 5.4.2016 tekemien linjausten mukaan Suomessa toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja maakuntauudistus. Suomeen perustetaan 18 maakuntaa, joilla on omat vaalit ja valtuustot. Vuoden 2019 alusta alkaen maakunnat järjestävät kaikki alueensa sosiaali- ja terveystalvet eli maakunnilla on vastuu siitä, että väestö saa lain mukaiset sosiaali- ja terveystalvet. Maakunnille kootaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muita tehtäviä: työ- ja elinkeinopalvet sekä aluekehittäminen, ympäristöterveydenhuolto, liikennejärjestelmäsuunnittelu, maaseudun kehittäminen ja pelastustoimi. Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan, eli jatkossa kunnilla ei ole enää vastuuta sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä tai rahoituksesta.

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

14 -11- 2016

STM068:00/2016

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveystalveluista kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamasta rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaantulosta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi tarkoitus on kuntiin jäljelle jäävien perustalvelujen osalta säätää uusi kuntien perustalvelujen valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrosta maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Lausuntopyyntöön vastataan sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:
<http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016> 2(6)

Otteen oikeaksi todistaa:
Humppilassa 14.11.2016

Terhi Kalli

Terhi Kalli
vs. hallintojohtaja
HUMPPILAN KUNTA
Kisakuja 2
31640 HUMPPILA
terhi.kalli@humppila.fi

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA EDUSKUNNALLE MAAKUNTAUUDISTUKSEKSI JA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON JÄRJESTÄMISUUDISTUKSEKSI SEKÄ NIIHIN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Khall 251 §
(jatkoa)

Uudistuksen voimaantulolaki sisältää säännökset maakuntajaosta. Mikäli kunta päättää esittää kunnan kuulumista voimaantulolain 5 §:n mukaisesta maakuntajaosta poikkeavaan maakuntaan, päätöksestä tulee toimittaa kunnanvaltuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön. Päätösasiakirjan voi toimittaa joko sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@stm.fi tai postitse osoitteeseen Kirjaamo, sosiaali- ja terveysministeriö, PL 33, 00023 Valtioneuvosto. Päätösasiakirjaan tulee merkitä viite STM068:00/2015.

Annetut lausunnot otetaan huomioon hallituksen esityksen valmistelussa. Kyseeseen voi vastata suomeksi tai ruotsiksi.

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön **9.11.2016 klo 16.15** mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan saapuneet lausunnot.

Sote- ja maakuntauudistuksessa laaditaan lisäksi valinnanvapauslainsäädäntö, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaista rahoitusta sekä siirretään valtion aluehallinnon sekä kuntien ja kuntayhtymien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä maakunnille. Niitä valmistellaan erillisissä valmisteluhankkeissa, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa on otettu huomioon valinnanvapauden edellytyksenä oleva monituottajamalli. Valinnanvapautta ja monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistamista koskeva hallituksen esitysluonnos toimitetaan lausunnoille loppuvuodesta. Valtion aluehallinnon sekä kuntien ja kuntayhtymien muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtoa koskeva hallituksen esitysluonnos toimitetaan lausunnoille keväällä 2017. Lisäksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista koskeva hallituksen esitys on erikseen lausuttavana yhtäaikaaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa."

Liitteenä n:o 64 on esitys lausunnoksi.

Kj: Kunnanhallitus päättää antaa liitteen mukaisen lausunnon.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan

Otteen oikeaksi todistaa:
Humppilassa 14.11.2016

Terhi Kalli
vs. hallintojohtaja
HUMPPILAN KUNTA
Kisakuja 2
31640 HUMPPILA
terhi.kalli@humppila.fi

Tiedoksi 14.11.2016

- S -postilla

o kirjaamo@stm.fi

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Pykälät:
	Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n 1 mom. mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla: Pykälät: 251
	HValL 3 §:n 1 mom./muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Pykälät ja valituskieltojen perusteet

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisu-vaatimus-viranomainen ja -aika	Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite ja postiosoite Humppilan kunnanhallitus Kisakuja 2 31640 Humppila Pykälät: 251
	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Päätösten katsotaan yleisesti tulleen kunnan jäsenten tietoon pöytäkirjan nähtävänäolopäivänä 14.11.2016 Terhi Källi vs. hallintojohtaja
Tiedoksianto asian-osaiselle¹⁾	☒ Lähetetty tiedoksi kirjeellä (kuntalaki 139 §) annettu postin kuljetettavaksi, 14.11.2016 <i>Terhi Källi</i> 14.11.2016 Terhi Källi vs. hallintojohtaja Asianosainen
Oikaisu-vaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Liitetään pöytäkirjaan

Valitusviranomaisen ja valitusaika	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.
	<p>Valitusviranomaisen, osoite ja postiosoite</p> <p style="text-align: center;">Hämeenlinnan hallinto-oikeus Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna puhelin 029 56 42200 (vaihde) faksi 029 56 42269 hameenlinna.hao@oikeus.fi</p> <p>Kunnallisvalitus, pykälät Valitusaika 30 päivää</p> <p>Hallintovalitus, pykälät Valitusaika 30 päivää</p>
	<p>Muu valitusviranomaisen, osoite ja postiosoite Pykälät Valitusaika Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista.</p>
Valituskirja	<p>Valituskirjassa on ilmoitettava</p> <ul style="list-style-type: none"> - valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite - päätös, johon haetaan muutosta - miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi - muutosvaatimuksen perusteet <p>Valituskirja on valittajan tai valituskirjan muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava.</p> <p>Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.</p> <p>Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.</p>
Valitusasiakirjojen toimittaminen	<p>Valituskirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valituskirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä. Valitusasiakirjat voi toimittaa myös: nimi, osoite ja postiosoite Pykälät Valitusasiakirjat on toimitettava ¹⁾:nimi, osoite ja postiosoite Pykälät</p>
Lisätietoja	Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.

¹⁾ Jos toimitettava muulle kuin valitusviranomaiselle.

Liitetään pöytäkirjaan

Lomakkeen yläreuna

Lausuntopyyntökysely

Vastausaika 1.11.2016 11:24:35

FIN Lausuntopyyntökysely sote syksy 2016

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Humppilan kunta	Tiia Reiman	vs. Kunnanjohtaja Esko Tonteri, 044 706 4447, esko.tonteri@humppila.fi	7.11.2016	Kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

Maakuntien koossa, resursseissa ja alueellisissa olosuhteissa on huomattavat erot ja tästä johtuen väestön terveys- ja hyvinvointierot saattavat maakuntaudistuksen jälkeen kasvaa kaventumisen sijasta. Vapaaseen valintaan liittyen kaupungeissa ja väestökeskittymissä palvelujen vaihtoehdot kasvavat samalla, kun laajoilla alueilla palvelut jäävät yksinomaan julkisen tarjonnan varaan. On tärkeitä, että hyvinvointierojen mahdollinen kasvaminen ei perustu joidenkin väestöryhmien terveyden ja hyvinvoinnin heikkenemiseen palvelujen karkaamisesta johtuen. Vapaa valinta suosii jo lähtökohtaisesti vahvoja valitsemaan kykeneviä

ryhmiä.

Nyt lausunnolla oleva sote-ratkaisu, jossa sote-järjestämismvastuu siirretään maakunnille, parantaa alueiden välistä yhdenvertaisuutta, mutta väestöryhmien väliseen yhdenvertaisuuteen sillä ei kaupungin arvion mukaan ole suoraan vaikutusta.

Saavutettavissa olevien palvelujen käytön erot eri väestöryhmissä ovat Suomessa suuret. Valinnanvapausmalli voi toteutumistavasta riippuen jopa heikentää yhdenvertaisuutta siten, että jo tällä hetkellä palvelujen piirissä olevien väestöryhmien pääsy palveluihin paranee entisestään kun taas palvelujen tarpeessa olevien - mutta niitä vähän käyttävien ryhmien - palvelut eivät faktisesti parane. Valinnanvapausmalli tulee valmistella siten, että se ei johda rajallisten resurssien kohdentumiseen laajenevasti käyttäjä-ryhmiin, joilla on jo ennestään hyvät sosiaali- ja terveyspalvelut.

Keskeinen riskien hallinnan tekijä on valinnanvapausmallin käytännön toteutus ja sen niveltäminen kokonaisuudistukseen. Tämän täytyy tapahtua suunnitelmallisesti ja sisältää riittävän ennakoivat vaikutusarvioinnit erityisesti palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

Kokonaisuutena palvelun järjestämisen integraatio kokoamalla sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämismvastuu ja julkinen tuottamismvastuu pääosin 18 maakunnalle tarjoaa mahdollisuuksia resurssien käytön tehostamiselle, päällekkäisyyksien poistamiselle sekä tehokkaille palveluprosesseille. Reformin tavoitteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon menokasvun pienentäminen alle prosenttiin vuoteen 2029 saakka on julkisen talouden tasapainon näkökulmasta välttämätöntä.

On kuitenkin huomioitava, että pelkkä väestön ikääntyminen aiheuttaa laskelmien mukaan vuosittain noin 1-2 %:n menojen kasvupaineen. Lisäksi palvelujen tuotannontekijöiden hintoihin kohdistuu korotuspaineita vuoteen 2029 mennessä. Sekä kysynnän että kustannusten kasvupaineet on hallittava lisäämällä tuottavuutta, kasvattamalla tuloja, leikkaamalla palveluja tai vaikuttamalla kysyntään edistämällä hyvinvointia ja terveyttä. Arvion mukaan pelkkä tuottavuuden lisääminen ja panostukset terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseen eivät kuitenkaan riitä. Myös sääntelyn purkaminen ja käyttäjien maksuosuuden hallittu kasvattaminen on tarpeen kestäväen talouden tavoittelussa.

Kustannusten kasvun hillinnän kannalta kokonaisuuteen liittyy kaksi merkittävää tekijää:

vapaan valinnan toteutusmalli sekä tulevaisuuden palvelulupauksen sisältö. Vapaa valinta tulee toteuttaa siten, että palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus rajataan maakunnan tai sen palvelulaitoksen toteutettavaksi viranomaistyöksi. Palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus ovat erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalveluissa moninaiisiin muihin palveluihin ohjautumisen "portinvartijafunktioita", jotka määrittelevät olennaisella tavalla kustannustasoa. Mikäli vapaan valinnan toteuttamismallissa palvelutarpeen arvio irrotetaan järjestämis- ja rahoitusvastuusta joltakin osin tai kokonaan, kustannukset todennäköisesti kasvavat.

Valinnanvapauden laajentaminen ilman perusteellisia vaikutus- ja riskiarvioita saattaa johtaa kustannusten kasvamiseen tällä hetkellä itse maksetun - osittain KELA:n korvaaman - kysynnän siirtyessä täysin julkisrahoitteisen järjestelmän piiriin erityisesti terveydenhuollon ja suun terveydenhuollon tutkimuksen ja hoidon alueella. Tästä johtuen valinnanvapausmalliin tulee siirtyä kokeilujen kautta, joista saadaan tutkittua tietoa valinnanvapauteen liittyvistä kysymyksistä - erityisesti väestön käyttäytymisestä ja vapaan valinnan kohdistumisesta eri väestöryhmiin.

Palvelulupauksessa tulisi ottaa kantaa siihen, ketä hoidetaan, millä omavastuusuudella ja mitä hoitoja, lääkkeitä ja menetelmiä julkisen palvelutarjonnan piiriin kuuluu. Jos maakuntien rahoituksen määrä on oikeassa suhteessa palvelulupaukseen, kustannuskehityksen taittaminen on tältä osin mahdollista. Palvelulupauksen määrittelyyn tarvittaisiin kansallinen poliittinen selkänöja myös terveydenhuollon ja erityisesti erikoissairaanhoidon osalta. Priorisointi ei voi olla pelkästään yksittäisten lääkäreiden tai muiden palvelutarpeen arvioinnista vastaavien yksittäisten henkilöiden varassa. Myös lääkäreiden ammattikunta on omassa ammatillisessa keskustelussaan toivonut priorisointiin poliittista ryhtiä. Kansallisesti tapahtuvan priorisoinnin tarve on perustavaa laatua oleva kysymys lääkäreiden ja hoitokeinojen kehittyessä paljon julkista talouden resurssia nopeammin.

Säästötavoitteet on liikaa lakiperäistetty. Ohjauksen pitäisi tapahtua julkisen talouden suunnitelman sekä maakunnan talousohjelman tavoitteiden ja keinojen kautta vuosittain. Palvelulupauksen tulisi olla suhteessa palvelulupaukseen. Oletettu kustannuskehityksen perusura sisältää vuosittaisen inflaation 2 %. Tällainen pitkän aikavälin inflaatio-tason mekaaninen sementointi-säästötavoitteen vertailu-uraan voi johtaa siihen, että kustannusten kasvun hidastumisen sijasta joudutaan aidosti leikkaamaan kustannuksia kolme miljardia edellisvuosien tasosta.

Maakuntarahoituksen mekaaniset lakiin sidotut ja ennakkoon lukkoon lyödyt leikkurit eivät ole toimiva ratkaisu. Julkisen talouden suunnitelman ja maakuntatalousohjelman yhteydessä voidaan vuosittain päättää olosuhteisiin sopeutetuista toimenpiteistä säästötavoitteen saavuttamiseksi.

Rahoitusuudistus koskettaa myös kuntataloutta. Uuden kunnan talouden kestävyyttä koskevat kattavat laskelmat puuttuvat uudistuksesta. Kokonaisuudessa laskennallisesti uusien kuntien vuosikate ei muutu, mutta useiden kuntien talous kärsii heikentyneestä toiminnan ja investointien rahavirrasta ja kasvavasta velkaantuneisuudesta suhteessa heikentyvään taseeseen. Uudistuksen rakennejärjestelyt aiheuttavat kunnille kustannuspaineita siirtymävaiheessa, ja kuntien investointimahdollisuuksien heikkeneminen vaikuttaa kielteisesti kokonaistalouden kehitykseen.

Lakiesitykset on kirjoitettu järjestämisen ja tuottamisen eriyttämisen pohjalta. Sen lisäksi, että järjestämisen ja tuottamisen roolit ovat lakiesityksissä epäselvät maakunnan sisällä (maakunta – palvelulaitos – yhtiöt), puuttuvat lakiesityksistä käytännössä kaikki järjestäjiä ja tuottajia koskevat taloudelliset kannustimet eli insenttiivit. Hyvän kustannus-laatu -suhteen saavuttaneita maakuntia tulisi palkita taloudellisesti.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

Itsehallinnon elementit, jotka Suomi on ratifioinut, on määritelty Euroopan paikallishallinnon peruskirjassa. Perustettavissa maakunnissa on kysymys perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetyistä itsehallinnosta kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, josta säädetään lailla. Esitykseen sisältyvä lainsäädäntö kuitenkin rajoittaa itsehallintoa merkittävästi. Tärkein itsehallintoa rajoittava tekijä on se, että maakunnilla olisi verotusoikeutta vaan että maakuntien talous perustuisi miltei kokonaan valtion maakunnalle osoittamaan rahoitukseen. Valtion rahoituksen on esityksessä nähty oikeuttavan ja edellyttävän maakuntien itsehallinnon olennaisen rajoittamisen lainsäädännössä. Koska keskeinen itsehallinnon elementti puuttuu, on tärkeätä muilla tavoin varmistaa maakuntien itsehallinnon muiden elementtien toteutuminen.

Maakunnista on tarkoitus luoda vahvoja organisaatioita. Maakunnat ovat keskimäärin huomattavasti kuntia suurempia sekä kooltaan että taloudeltaan. Kanta-Hämeessä maakunnan perustaminen merkitsee sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osalta noin 550 miljoonan euron kokonaisuuden kokoamista yhdelle toimijalle 11 kunnasta ja neljästä kuntayhtymästä sekä tämän lisäksi valtion aluehallinnosta. Tältä osin uudistus toteuttaa sen tavoitteena olevaa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestelmäinte-graatiota. Tästä huolimatta maakuntien itsehallinto on selvästi kunnallista itsehallintoa heikompaa. Tehtävien siirtyessä kunnilta ja kuntayhtymiltä maakunnille niiden itsehallinnollinen ohjaus heikkenee. Maakuntien itsehallinto on lakiesityksissä tiukassa valtion ohjauksessa. Lakiesitysten pohjalta maakuntien itsehallinto on rajattu liian suppeaksi, ja tätä kautta myös maakuntien itsenäisyyttä

tarkoituksenmukaisimpien ratkaisujen toteuttamiseksi rajoitetaan liikaa. Liika rajoittaminen saattaa jopa uhata koko reformin toteutumista, joka on sinänsä tarpeellisen reformin toteutumiselle suuri riski.

Maakuntien päätösvallan kapeus suhteessa suorilla vaaleilla valittuun valtuustoon on jo lähtökohtaisesti legitimizeettiongelma demokratian näkökulmasta. Vaaleilla valitut päättäjät ovat vahvassa valtion (ministeriöiden) ohjauksessa. Itsehallinnolliset organi-saatiot ovat hallinnollisessa ajattelussa tähän asti edustaneet päätösvallan hajauttamista. Nyt maakunnat ovat työvälineitä vahvistettaessa valtion ohjausta.

• Valtionohjauksen tulisi keskittyä poliittisesti strategisiin kysymyksiin. Sen sijaan palveluita koskevat operatiiviset ammatillista ja alueellista asiantuntemusta edellyttävät asi-at tulisi jättää maakuntien päätösvaltaan. Yleisellä tasolla maakuntien itsehallinnon näkökulmasta keskeisiä ongelmakohtia esityksessä ovat seuraavat:

- oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta on erittäin rajoitettu (valtioneuvoston päätösvalta yhteistoimintasopimuksissa ja palvelurakenteen ohjauksessa, laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden markkinoille vienti ja yhtiöittämisvelvollisuus sekä maakunnan palvelulaitos)

- oikeus päättää sisäisestä hallinnostaan osittain rajoitettu (mm. maakunnan palvelulaitos; valtakunnalliset palvelukeskukset ja delegointivelvollisuudet)

- oikeus sopia rajoitettu (työnjako ja yhteistyö kuntien kanssa; valtakunnallisten in-house yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus, lainanotto-oikeus)

- erityisesti järjestämislakiin sisältyvät valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakunnan operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa ja ohjauksen asetus pohjaisuus

- investointien ohjaus

- maakuntalain erittäin tiukat maakunnan alijäämän kattamisvelvollisuudet yhdistettynä ahtaaseen julkisen talouden rahoituskehykseen (maakuntien rahoituslakiin kirjattu 3 mrd. euron säästövelvoite) ja maakuntien arviointimenettelyn käynnistäviin kriteereihin

- maakuntien sitominen valtakunnallisten palvelulaitosten käyttöön

Maakuntien itsehallintoa rajoittaa edellä kuvatun lisääntyvän valtionohjauksen lisäksi laajan valinnanvapauden mukanaan tuoma markkinaohjaus. Yleisestikin ehdotetussa rakenteessa perinteinen hallinnollinen ohjaus väistyy ja siirrytään huomattavasti aikai-sempää

enemmän markkinoiden kautta tapahtuvaan ohjaukseen, sopimusohjaukseen ja omistajaohjaukseen. Ohjaus- ja johtamisjärjestelmän kokonaisuus ja sen vaikutukset uudistukselle asetettuihin maakuntien toimintaan ja kansanvaltaisuuteen liittyvien tavoitteiden toteutumiseen hahmottuvat esityksessä huonosti.

Asukkaiden osallistumisoikeuksia koskeva sääntely maakunnissa vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle. Tähän maakuntalakia koskeva yksityiskohtaan ehdotus antaa toimivat puitteet.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden Lakiluonnoksen hallintoa ja johtamista (valtuusto, maakuntahallitus ja niiden tehtävät sekä oikeus hallintosäännöllä päättää toimielin- ja viranhaltijaorganisaatiosta), luottamushenkilöitä, päätöksentekoa, taloutta ja tarkastusta sekä markkinoilla toimintaa koskevat säännökset vastaavat pitkälti kuntalain sääntelytapaa, ja ne antavat hyvän ja kunnissa koetellun pohjan maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle. Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisvelvoitteineen asettaa kuitenkin erittäin suuria vaatimuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle - erityisesti poliittiselle ohjaukselle. Maakunnan organisoituminen on säädetty maakuntalaissa liian tarkasti. Maakunnalle tulee jättää tätä enemmän vapausasteita järjestää hallintonsa, organisaationsa ja poliittinen ohjausmallinsa maakunnan olosuhteisiin soveltuvalla tavalla. Yhtiöittämisvelvollisuus vapaan valinnan piirissä olevien julkisten palvelujen osalta (118 §) ei ole perusteltu kestävästi eikä yhtiöittämisvelvollisuutta tulkita samalla lailla muissa Euroopan maissa. Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että maakunnalla on palvelujen rahoitus-, järjestämis- ja toteuttamisvastuu palveluista myös niissä tilanteissa ja niillä alueilla, joissa markkinat eivät tuota vapaan valinnan piirissä olevia palveluita.

Yhtiöittämisvelvollisuus rajaa ja hajottaa maakunnan tuotantotapoja tarpeettomasti: Sen vuoksi yhtiöittämisvelvoitteen juridinen pohja tulisi selvittää paljon nykyistä tarkemmin. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö ja maakuntalain 6 §:ssä

lueteltuja tehtäväalueita koskeva erityislainsäädäntö ovat vielä valmisteilla, eikä niiden sisällöstä ole lausuntoa annettaessa riittävästi tietoa. Kun lainsäädäntöpaketin kokonaisuus ja sisältö eivät ole tiedossa, on olemassa vaara, että asian käsittelylle ei ole riittävästi maakuntauudistuksen lausuntojen valmistelun tueksi edellytyksiä. Tämä on perustavaa laatua oleva ongelma sekä lausunnon antajien että eduskuntakäsittelyn näkökulmasta, mihin perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota jo edellisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakipaketin yhteydessä. Maakuntalaki ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki koskevat ensisijaisesti hallinnon järjestämistä. Sisältöjä koskevan erityislainsäädännön valmistelussa tulee erityisesti kiinnittää huomio siihen, että maakunnille jää ratkaisuvallta niille siirrettävien tehtävien hallinnon, päätöksenteon ja talouden järjestämiseen maakuntien itsehallinto huomioon ottaen. Tämä on välttämätöntä itsehallinnon näkökulmasta ja se on myös hallituksen asettamien sääntelyn purkutavoitteiden mukaista. Maakunnan toimiala Yleinen toimiala on tärkeä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan mukainen itsehallinnon elementti. Maakunnan toimialaa tulee laajentaa siten, että maakunta voi ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita alueen kunnat tai osa niistä ei hoida edellyttäen, että mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan toiminnan eikä tehtävä kuulu valtion tai muiden toimijoiden vastuulle. Maakunnan toimialaa koskeva sääntely jättää avoimeksi kysymyksen, voiko maakunta tarjota sille säädetyissä tehtävissä, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, lain edellyttämän palvelutason ylittävää palvelua tai palvelua, joka on kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaista maakunnan tehtäviä tukevaa ja/tai täydentävää palvelua. Kunnissa tämä on nykyään kuntien yleisen toimialan nojalla mahdollista. Maakunnalla on 25 lakisääteistä tehtävää. Maakuntalakiluonnoksessa maakunnan toimiala on tiukasti rajoitettu, ja maakunta voi hoitaa vain laissa säädettyjä tehtäviä. Maakunnan tulee voida hoitaa myös muita tehtäviä, mikäli maakunnan kunnat siitä sopivat ja rahoittavat toiminnan. Kanta-Hämeessä esimerkiksi Hämeen Kesäyliopiston ylläpitäminen on tällainen tehtävä. Terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseen tai palvelujen infrastruktuurin ylläpitämiseen voi liittyä myös tehtäviä, jotka voi olla viisasta toteuttaa maakuntahallinnon puitteissa laajalla väestöpohjalla. Kunnan, maakunnan ja muiden toimijoiden yhteistoiminta Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien, maakuntien ja muiden toimijoiden (esimerkiksi KELA) yhteistyö ja mahdollisuus sopia tarkoituksenmukaisten palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan, kuntien ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan, kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista. Esimerkiksi maakunnan, kuntien ja KELA:n yhteisenä toimintana on tarkoituksenmukaista kehittää julkisesti rahoitettujen kuljetusten yhteistoimintaa (matkojen yhdistely, liikenteen järjestäminen, tähän liittyvät uudet digitaaliset mahdollisuudet), jota ei pidä rajoittaa liian ahtain maakuntien toimialan rajoituksin. Maakuntien ja kuntien joustava mahdollisuus sopia tehtävistä mahdollistaa maakuntien keskuskaupunkien ja suurimpien kaupunkiseutujen erityispiirteiden huomioon ottamisen elinvoimatehtävien, kuten työllisyyden edistämisen, innovaatio- ja kilpailukyky politiikan sekä kotouttamisen hoitamisessa. Tulevat 18 maakuntaa ovat toimintaympäristöltään, julkiselta ja yksityiseltä palvelurakenteeltaan sekä muilta

olosuhteiltaan todella erilaisia. Digitalisaatio, ikääntyminen, muuttoliike ja maakuntauudistus vaikuttavat eri puolilla Suomea olevien kuntien ja maakuntien toimintaympäristöön hyvin eri tavoin. Muutos korostuu seuraavien vuosien kuluessa. Maakuntalakiluonnos ei mahdollista palveluiden organisointia olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Tämä voi johtaa siihen, että palveluiden tuottamisesta tulee tehotonta ja kallista. Olosuhteiden erilaisuus tulee ottaa huomioon ja mahdollistaa joustavat yhteistoimintamuodot palvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä. Myös perusoikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, ettei liian jäykkä lainsäädäntö muodosta esteitä asukaslähtöiselle kehittämiselle ja palvelujen toteuttamiselle. Kunnat ja maakunnat ovat molemmat viranomaisia, joilla on itsehallinto. Maakuntien asukas pohja muodostuu alueen kuntien asukkaista, jotka valitsevat päättäjät sekä kuntiin että maakuntiin. Osa päättäjistä toimii sekä kunnan että maakunnan hallinnossa. Kunnilta ja aluehallinnolta siirtyy merkittäviä tehtäviä maakunnille ja niiden välillä on jatkossakin sekä toiminnallinen että taloudellinen yhteys. Päätökset ja toimenpiteet kunnissa vaikuttavat maakuntaan ja päinvastoin. Kuntien ja maakuntien yhteistyölle ei tule lupata lainsäädännöllisiä esteitä. Kunnan ja maakunnan jäykkä toimivaltaraja uhkaa aiheuttaa päällekkäisyyksiä ja palveluaukkoja. Lainsäädännön tulee mahdollistaa paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut. Kunnan asukkaan ja palvelunkäyttäjän näkökulmasta sekä toiminnallisesti ja kansantaloudellisesti on tärkeää mahdollistaa sopimusjärjestelyt kuntien ja maakuntien kesken. Yhteistyöjärjestelyistä, tuotannosta ja järjestämisvastuun siirrosta on oltava mahdollisuus sopia ottaen huomioon kuntien ja maakuntien toimintaympäristöjen erilaisuus. Maakunta-lakiluonnoksen 6 §:n 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka mukaan tehtäviä voidaan siirtää kunnilta maakunnille vain kaikkien kuntien niin sopiessa, on liian tiukka. Sopimismahdollisuuden pitää olla myös yksittäisillä kunnilla ja kuntaryhmillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjut, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, elinkeinojen kehittäminen, aluekehittämisviranomaisen tehtävät, maakäytön suunnittelu ja maakuntakaavoitus sekä liikenneasiat ovat kunta-, maakunta ja asukasnäkökulmasta kokonaisuuksia, jotka edellyttävät toimivaa yhteistyötä, yhteistä suunnittelua ja kehittämistä sekä palvelujen organisointia. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: ”Kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palveluiden hoitamisesta alueelliset olosuhteet ja tarpeet huomioon ottaen pitää turvata samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista. Esimerkiksi koulukuraattori- ja psykologipalvelut on kunnissa organisoitu eri tavoin joko osana opetustointia tai sosiaali- ja terveystointia. Enemmistössä kunnista nämä palvelut on integroitu kuntien opetustoimeen, minkä tulisi olla mahdollista myös jatkossa. Maakuntalakiluonnoksen 15 §:ssä säädetään maakunnan ja sen alueen kuntien neuvottelumenettelystä valtuustokausittain. Säännös on tärkeä mutta riittämätön. Se turvaa maakunnan ja sen alueen yhteistyön poliittisen tason tarkastelun, mutta ei mahdollista maakunnan ja kunnan sopimuksia tuotannon ja järjestämisvastuun siirrosta.

Kunnat ovat olleet vahvasti luomassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää. Ne ovat tähän asti vastanneet sekä palveluiden järjestämisestä että pääosin tuotannosta. Se on

menestynyt kansainvälisissä vertailuissa sekä laadun että kustannusten osalta ja asukkaat ovat pääosin olleet tyytyväisiä. Tähän nähden ei ole olemassa mitään perusteita sille, etteivätkö kunnat jatkossakin voisi olla mukana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuotannossa omistamiensa yhtiöiden kautta siltä osin kuin palvelut tulvat olemaan valinnanvapauden piirissä. Kunnilla on osaamista, henkilöstö, toimitilat ja välineet. Maakuntalakiluonnoksen 7 §:n mukaan maakuunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään. Sääntelytapaa tulisi muuttaa siten, että sopiminen olisi aina mahdollista, jollei sitä erikseen kielletä." Maakuntien palvelukeskukset Maakuntalakiluonnoksen valtakunnallisia palvelukeskuksia koskevat 16 luvun säännökset tulee poistaa laista. Maakunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä ja tukipalvelujen järjestämisen tulee olla maakuntien päätettävissä. Lainsäädäntö ja lakiin perustuvat standardit luovat kriteerit yhtenäiselle palveluarkkitehtuurille ja tietotuotannolle, mutta tukipalveluiden organisoimisen tulee perustua maakuntien päätöksille. Sinänsä tukipalveluiden järjestäminen laajassa yhteistyössä on perusteltua. Kunnilla ja kuntayhtymillä on tästä hyviä kokemuksia. Tukipalveluissa toimii tällä hetkellä suuri määrä valtakunnallisia, maakunnallisia ja alueellisia yhtiöitä, joilla on osaaminen ja resurssit toteuttaa laajoja muutosprosesseja ja tuottaa palvelut julkisille organisaatioille. Näiden investoinnit järjestelmiin, osaamiseen ja henkilöstöön olisivat huomattavasti edullisemmat kuin kokonaan uusia organisaatioita perustettaessa. Useat yhtiöt ovat jo osa valtakunnallista tai maakunnallista rakennetta. Lakiluonnoksesta puuttuvat kokonaan arviot uusien palvelukeskusten perustamiseen, investointeihin, järjestelmiin sekä henkilöstö- ja muihin menoihin liittyvistä kustannuksista. Luonnoksesta puuttuvat myös yhtiöiden liiketoimintasuunnitelmat ja ennakoitujen kassavirrat sekä selvitykset niiden markkinavaikutuksista.

Palvelukeskuksia ollaan perustamassa ilman minkäänlaisia selvityksiä niiden kustannuksista ja hyödyistä. Palvelukeskuksia koskevat säännökset rajoittavat maakunnan oikeutta päättää tukipalveluiden tuotantotavasta. Lakiluonnosten mukainen järjestely veisi tukipalveluita koskevan päätöksenteon kauas niiden käyttäjistä. Maakunnilla olisi yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus mutta rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa niiden sisältöön. Epäselväksi jää myös maakuntien omistajaohjauksen rooli ja suhde valtioneuvostoon. Valtion asema päätöksenteossa turvattaisiin yhtiöjärjestysmääräyksin. Samoin epäselväksi jää yhtiöiden hallitusten yhtiöoikeudellinen asema. Maakuntalakiluonnoksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palveluista ja palvelukeskusten tehtävistä. Säännökset ovat väljiä ja ongelmallisia sekä maakuntien itsehallinnon että osakeyhtiölain kannalta eivätkä täytä asetuksenantovaltuudelta edellytettävää tarkkarajaisuutta. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Toimitila- ja kiinteistöhallinnon tehtävien osalta lähtökohtana tulisi olla, että maakunnat päättäisivät palvelujensa tuotantorakenteesta sekä sen edellyttämästä toimitilatarpeesta. Maakunnilla tulisi olla oikeus organisoida asiat itsenäisesti ja tarvittaessa yhteistyössä alueen kuntien ja muiden jo olemassa olevien toimijoiden kanssa. Yhden valtakunnallisen yhtiön sijaan tulisi muodostaa useampia

maakuntien ohjauksessa olevia alueellisia toimitilayhtiöitä. Tämä mahdollistaisi yhtiöiden toimivan ohjauksen alueellisten toiminnallisten tarpeiden mukaisesti.” Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden keskittämiseksi asetetut tavoitteet voidaan parhaiten saavuttaa usean tukipalveluyksikön mallilla. Talous- ja henkilöstöhallinnossa toimii jo lähtötilanteessa lukuisia julkisomisteisia ja yksityisen sektorin tuottajaorganisaatioita ja markkinoilla on tervettä kilpailua. Kunta ehdottaa yhden kansallisen tukipalveluyksikön sijaan usean talous- ja henkilöstöhallinnon toimijan mallia, jossa maakunnat valitsevat talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottajan alueellisesti tai kansallisesti toimivien tuottajien joukosta. Tukipalveluyksiköt voisivat tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita myös kunnille, jolloin talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut olisivat tuotettavissa tehokkaasti myös kuntien jäljelle jäävien tehtävien tarpeisiin. Yhteishankintojen osalta maakunnissa on oltava toiminnan laajuuden puolesta itsenäinen kattava palvelu- ja tavarahankintojen juridinen ja tekninen hankintaosaaminen, jota ei voi kokonaan siirtää valtakunnalliselle toimijalle. Yhteishankintajärjestelyn ei tulisi myöskään hajottaa maakuntien ja kuntien yhteistä hankintavolyymiä. Toiminnan tulisi tukeutua olemassa oleviin hankintaorganisaatioihin ja niiden osaamiseen ja asiakastuntemukseen mm. sote-sektorilla. Maakuntien hankintaan tarvitaan ylätason hankintatoimintaa koordinoiva toimija/palvelukeskus, jonka roolina olisi kaikkein suurimpien hankintojen toteutus. Palvelukeskus tekisi esim. vertailuja ja analyysejä, ja sillä olisi hyvä tuntemus alan markkinasta. Organisointi olisi kevyt ja toimintatapa verkostomainen. Tieto- ja viestintätekniisten palveluiden (ICT-palvelukeskus) osalta maakuntien tarvitsemat kansallisesti yhteiset ICT-palvelut tulisi organisoida usean toimijan verkostomallilla, jossa tulee arvioida myös nykyisten organisaatioiden hyödyntämismahdollisuudet. Kansallisen palveluarkkitehtuurin ja rajapintojen edellytysten ohjaus on kansallisen koordinaation tehtävä.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on säädetty yhteensä 25 lakisäateistä tehtävä- aluetta. Esitetyt tehtäväkokonaisuudet ovat pääosin perusteltuja ja sopivat hyvin maakunnan järjestettäväksi. Maakunnille säädettyjen tehtävien sisältö määritellään kutakin tehtävää koskevassa erityis-lainsäädännössä. Erityislainsäädännön uudistaminen ja muutokset ovat vielä valmistelussa. Jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että

erityislainsäädännössä määritellään maakunnalle siirrettävät tehtävät siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien ja muiden toimijoiden tehtävien kanssa. Toimivaltarajojen tulee olla selkeitä. Tehtävien järjestämisestä, tuotannosta ja yhteistyöstä täytyy kuitenkin voida sopia maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden kesken. Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota seuraaviin tehtäväkokonaisuuksiin: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Sosiaali- ja terveystieteisiin liittyvä hyvinvoinnin edistämisen tuki siirtyy maakuntien vastuulle. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen perusvastuu on kunnilla. Tehtävät tulee lainsäädännössä selkeyttää. On olemassa vaara, että ilman selkeyttämistä tehtävästä muodostuu hallitsematon kokonaisuus. Maakuntalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan maakuntien tehtäviin kuuluu sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille ja ehkäisevät palvelut. Tärkeä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on kaikenlaisen väkivallan ennaltaehkäisy ja tapaturmien ehkäisy. Väkivallan ehkäisyä tulisi koordinoita seuduittain ja alueittain. Kunnat tarvitsevat tässä tukea. Väkivallan ja tapaturmien ehkäisy tulisi sisällyttää maakuntalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdetaan esim. muuttamalla kohta kuulumaan seuraavasti: "sosiaalisen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön ja väkivaltatyön asiantuntijatuki kunnille ja ehkäisevät palvelut". Vastaavasti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 8 § voitaisiin kirjoittaa muotoon "Hyvinvoinnin ja terveyden sekä turvallisuuden edistäminen maakunnassa". Ympäristöterveydenhuolto Ympäristöterveydenhuolto on linjattu maakuntaan siirtyväksi tehtäväksi, jonka kunnat voivat kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä ottaa hoitaakseen. Suuret kaupungit sekä osa yhteistoiminta-alueista ovat ilmaisseet halunsa vastata jatkossakin ympäristöterveydenhuollosta. Lähtökohtana kunnallisen järjestämisvastuun kriteereille tulisi olla nykyinen käytännössä toimivaksi havaittu laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta. Mikäli lain edellytykset täyttyvät, kunta voisi tehdä sopimuksen maakunnan kanssa tehtävän hoitamisesta ja saada siihen kohdistetun rahoituksen. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Samassa kunnallisessa yhteistoimintaorganisaatiossa voitaisiin hoitaa jatkossakin ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kuntayhteistyö. Joillakin alueilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet ovat jo maakunnan kokoisia ja maakunnan organisaation valmistelussa on syytä olla tietoisia siitä, mikä on alueen kuntapäätäjien tahtotila ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuusta." Kasvupalvelut (työllisyys- ja elinkeinoasiat) TE-palveluiden selkeyttäminen ja uudistaminen yritys- ja asiakaslähtöisiksi kasvupalveluiksi on tavoiteltava uudistus. Kasvupalvelut ovat kuitenkin osa aluekehittämisen kokonaisuutta. Elinkeinojen kehittämiseen liittyviä tehtäviä uudistettaessa on varmistettava, että ne muodostavat ehjän kokonaisuuden kuntien elinkeinopolitiikan kanssa. Maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Esityksessä työllisyys ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion TE-hallinnolta maakunnalle. Kuntaliiton mielestä maakunnan tulee voida sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Maakunnan tulee myös voida siirtää järjestämisvastuu yhdelle tai useammalle kunnalle /

kaupungille, jolla maakunnan arvion mukaan on riittävät taloudelliset ja muut voimavarat näiden tehtävien hoitamiseksi. Maakunta voisi myös tällöin jakaa järjestämistä vastuu kunnan tai kuntien kesken, mikäli se on tarkoituksenmukaista. Nämä valtiolta maakunnalle siirtyvät tehtävät tulee rahoittaa rahoitusperiaatteen mukaisesti kokonaan valtion varoista. Kuntien työllisyys- ja yrityspalveluihin suuntaamat panostukset säilyvät kunnilla alueen ja kunnan elinvoiman tukemisen resursseina, ellei maakunnan ja maakunnan kuntien tai maakunnan ja yksittäisen kunnan kesken toisin sovita." Aluekehittäminen Aluekehittämismääräysten tehtävien siirto maakunnalle on tarkoituksenmukaista. Nykyiset liittojen aluekehittämismääräykset sekä pääosa ELY-keskusten tehtävistä kootaan yhteen maakunnalliseen organisaatioon. Samalla kootaan yhteen keskeiset kansalliset ja EU-kehittämismääräykset sekä maakunnan strateginen suunnittelu. Rahoitettavien hankkeiden tulee perustua maakunnan strategiaan valintoihin ja sen mukaisesti toteutettavaan maakuntaohjelmaan. Myös kunnilla on jatkossa keskeinen rooli alueen kehittämisessä. Aluekehittämissuunnitelma tulee nähdä laajana kokonaisuutena. Tämän takia tarvitaan aluekehittämistä koskeva yleislaki, jonka alle kasvupalvelut ja muut sisältölait voidaan sijoittaa. Maakuntakaavojen ja kuntien yleiskaavojen suhde Maakuntakaavoituksen siirtymisestä maakunnan liitoilta maakunnalle seuraa tarve tarkastella maankäyttö- ja rakennuslain kaavajärjestelmää maakuntien perustamisen jälkeen laajasti. Kaavajärjestelmässä maakuntakaava strategisena alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen suuntaajana on tärkeää säilyttää. Maakunnalla itsenäisenä toimijana täytyy olla väline, jolla se voi maakuntavaltuuston tahdon mukaisesti suunnata toimialueensa aluerakenteen kehittymistä. Maakuntakaavoitusta tulee kuitenkin kehittää siihen suuntaan, että se nykyistä selvemmin ja strategisemmin keskittyy seudullisiin ja maakunnan kannalta keskeisiin maankäytön ja aluerakenteen kysymyksiin. Maakuntakaavoituksen kehittämisen lisäksi myös maankäyttö- ja rakennuslain arviointia ja uudistamista täytyy edelleen jatkaa, ja koko suunnittelujärjestelmää täytyy lähivuosina varautua kehittämään. Suunnittelualankin tulee viimeistään nyt liittyä kansallisiin kasvutalkoisiin. Tämä tarkoittaa huomion kiinnittämistä jatkossa sekä menotalous- että tulotalous-puoleen niissä monissa asioissa, joissa suunnitteluratkaisuilla ja suunnitteluprosesseilla on vaikutuksia elinkeinoelämään ja aluetalouteen. Myös sääntelyn ulkopuolella oleva suunnittelukulttuuri vaatii kehittämistä alueellista elinvoimaa vahvistavaan suuntaan. Tämän elinvoimamyönteisen kulttuurin ja nopean toimintatavan vahvistaminen on jatkossa pääosin maakuntien ja kuntien toimivallassa, mutta suunnittelualaa koskevan kansallisen keskustelun käynnistäminen on myös ministeriöiden (VM, TEM, YM ja LVM) vastuulla. Elinvoimapolitiikka on yhä keskeisempi osa kuntien toimintaa. Sen onnistuminen ja menestyksellisen pitkäjänteinen hoitaminen edellyttää, että kunnilla säilyy oikeus itsenäisiin valintoihin maapolitiikassa, kuntakaavoituksessa ja toteuttamisen ohjelmoinnissa. Liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot ja alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö Maakuntien tehtävät ja vastuut tienpidossa suhteessa tienpidosta osaltaan vastaavaan Liikennevirastoon edellyttävät selvittämistä. Valtakunnallisen tieverkon toimivuuden kannalta on olennaista, että se suunnitellaan, rakennetaan ja pidetään kunnossa yhtenäisten periaatteiden pohjalta. Tämä tulee varmistaa organisaatoratkaisussa. Siinä tulee

myös varmistaa se, että maakunnilla on valtakunnallista, maakunnallista ja alueellista liikenneverkkoa koskevat vaikuttamisen mahdollisuudet. Liikennejärjestelmäsuunnitelman roolia tulee vahvistaa. Maatalouden ja maaseudun kehittäminen Tehtäväalueen tulee kattaa maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut Pelastustoimi Pelastuslaitosten tehtävät tulee osoittaa järjestettäväksi 18 maakunnalle. Pelastustoimen ja sen osana ensihoidon osalta maakunta on selkeästi luontevin rahoitus-, järjestämis- ja toteuttamispohja. Maakuntia laajempien alueiden tehtäväksi tulee määrittellä tehtävien sekä poikkeusolosuhteiden koordinaatio. Pelastustoimella on vahvaa osaamista hallinnonalat ylittävästä yhteistyöstä häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa, valmiussuunnittelussa sekä harjoittelussa. Tätä on pystyttävä hyödyntämään riittävästi kuntien varautumisessa myös maakuntauudistuksen jälkeen. Jotta pelastustoimella on tosiasiallinen mahdollisuus varautumisen tukeen ja yhteensovittamiseen sekä maakunnan yhteisessä varautumisessa että kunnissa, tulee pelastustoimi asemoida maakuntaan siten, että riittävä toimialaosaaminen on sijoitettu palveluja järjestävälle tasolle. Vesitalous, vesihuollon edistäminen ja suunnittelu Maakunnalla voi olla laaja-alaisia vesihuollon edistämistä ja yhteistyötehtäviä. Vesilain valvontatehtävät soveltuvat parhaiten maakuntien vastuulle osana vesiasioiden kokonaisuutta. Vesihuolto on osa kuntien vastuulla olevan rakennetun ympäristön palvelukokonaisuutta ja vesihuollon järjestämisvastuu tulee olla jatkossakin kunnalla. Kansainväliset tehtävät Kansainvälisten asioiden ja yhteyksien hoito on lakiluonnoksessa jätetty vapaaehtoisten tehtävien listalle. Kansainvälinen ulottuvuus on erittäin tärkeä osa alueiden työtä ja sen tulee olla uusien maakuntien perustehtävä, jolla on riittävät resurssit. Aktiivinen vaikuttaminen EU-edunvalvonnassa, alueiden rajat ylittävässä yhteistyössä ja eurooppalaisessa alue-politiikassa ovat maakunnalle luontaisia tehtäviä.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä

Maakuntalakiluonnos vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston tulee luoda edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle. Ehdotus antaa siihen toimivat puitteet. Esityksen 23 § antaa riittävän monipuoliset puitteet asukkaiden sekä palvelun käyttäjien monipuoliselle osallisuudelle.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoimien näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun maakunnan palvelulaitosta koskevat säännökset tulee poistaa. Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla tulee olla suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategiaan linjauksiin ja oman palvelutuotannon kokonaisuuteen. Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusimuotoinen oikeushenkilö ja palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka luo esteitä toiminnan johtamiselle sekä maakunnan toiminnan ja talouden kokonaisuuden hallinnalle. Kysymys on tilaajan ja tuottajan erottamisesta, joka kunnissa saatujen kokemusten mukaan aiheuttaa epäselvyyttä johtamis- ja vastuusuhteissa ja lopulta myös kustannusten nousua. Järjestämisvastuun ja operatiivisen johtamisen erottaminen aiheuttaa toisaalta hallinnon päällekkäisyyttä ja toisaalta asiantuntemuksen painottumista operatiiviselle puolelle. Demokratian toteutuminen jää ehdotetussa mallissa välilliseksi. Maakuntavaltuuston päätösvaltaa rajattaisiin merkittävästi suhteessa sen keskeisempään tehtävään eli sosiaali- ja terveyden huollon järjestämiseen. Myös pelastustoimen varaantumisen häiriötilanteisiin ja turvallisuuden edellyttävät vahvaa järjestäjän roolia. Palvelulaitosta koskevien ehdotusten taustalla on tarve tehdä palvelutuotannon talous ja kustannusrakenne läpinäkyväksi. Sama tavoite voidaan saavuttaa edellyttämällä palvelutuotannon talouden eriyttämistä ja kustannusten läpinäkyvyyttä siten, että niitä voidaan vertailla muiden palvelutuottajien kustannusrakenteisiin." Maakuntalaissa palvelun järjestämisen ja palvelun tuottamisen erottaminen maakunnan sisällä sekä maakunnan ja palvelulaitoksen roolit on määritelty liian tarkasti. Palvelujen järjestämisvastuun ja maakunnan palvelujen toteuttamisvastuun roolit ovat osittain päällekkäiset eivätkä mahdollista selkeää järjestämisen ja tuottamisen välistä työnjakoa. Järjestämisvastuun todellinen valta ja sitä myöten järjestämisfunktio jää heikoksi. Maakunnan palvelulaitoksella on liikaa järjestämisvastuuseen kuuluvia tehtäviä eikä palvelulaitos ole tasa-vertaisessa suhteessa muihin palvelutuottajiin. Tämä epäsuhta korostuu siinä, että maakunnan palvelulaitoksen tehtävänä on vastata hankinnoista ja monnituottajamallin ohjauksesta muiden kuin valinnanvapauden piirissä olevien palvelujen osalta. Mikäli palvelujen järjestämisen ja tuottamisen erottamisesta ylipäätään on tarkoituksenmukaista säätää laissa ja lakiesityksessä olevalla tarkkuudella, on palvelun järjestäjälle luotava edellytykset ohjata palvelurakennetta ja palvelun tuottajia – myös maakunnan omaa palvelulaitosta – yhdenmukaisesti poliittisen päätöksenteon pohjalta. Näin rahoitus- ja järjestämisvastuu määrittyy selkeästi maakunnan

järjestäjälle ja palvelujen tuottaminen tapahtuu tasapainoisessa tuottajarakenteessa. Monnituottajamallin ohjauksessa maakunnan palvelulaitoksen tulee olla yksi toimija muiden joukossa, jota ohjataan sopimusohjauksen periaatteilla. Viranomaistoiminnan delegoinnin palvelulaitokselle tulee kuitenkin lakiesityksen mukaisesti olla mahdollista. Myös maakunnan palvelulaitoksen ohjaukselle tulisi lainsäädännössä luoda vapausasteita eikä yksityiskohtaisesti säätää palvelulaitoksen ohjauksesta osana maakuntakonsernia. Maakunnille tulee itsehallintoperiaatteen mukaisesti jäädä valtaa päättää hallintonsa ja ohjausmallinsa sisällöstä tarkoituksenmukaisimmalla tavalla ja sisällyttää maakunnan hallintosäätöön erilaisia ohjauksen ja päätöksenteon muotoja.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei pääosin

Yleensä itsehallintoon liittyy oikeus päättää tuloista eli verotusoikeus. Valtion rahoitus ja tiukka rahoituskehys kaventavat maakuntien itsehallinnon alaa. Rahoitusperiaatteena laki-esityksissä oleva pääosin tarveperusteinen erilaisin kertoimin painotettu rahoitusmalli mahdollistaa kantokyvyltään erilaisten alueiden tasapainoisen rahoituksen. Ahtaaseen rahoitusmalliin yhdistyy kuitenkin monenlainen valtion maakunnille antama ohjaus. Tätä ilmentävät maakunnan tehtävien säätäminen lailla, rajoitettu oikeus päättää palveluiden tuotantotavoista, valinnan vapauden piiriin otettavien palvelujen määrittely, rajoitettu mahdollisuus päättää hallinnosta, sopimusoikeuden rajoitukset, sitominen palvelulaitosten käyttöön, erilaiset valtion ohjauksen toimivaltuudet, investointien ohjaus jne. Maakuntien rahoituskokonaisuudesta voi tulla liian säännelty. Vaarana on, että maakunnissa ei ole lainsäädännössä määriteltyihin tehtäviin riittävää rahoitusta. Uhkana on myös uusien tehtävien säätäminen maakunnille ilman riittävän realistista rahoituspohjaa. Lisäksi kansalaisten vapaan valinnan lisääminen laajasti ja nopeasti saattaa uhata maakunnan palvelujen rahoituspohjaa, mikäli palvelukysyntää ja sitä myöten rahoitusta siirtyy maakunnan palvelulaitoksen ulkopuolelle nopeammin, kuin maakunta pystyy tosiasiallisesti sopeuttamaan toimintaansa. Laskennalliseen yleiskatteeseen rahoitusmallin tulee rakentaa kannusteita tuloksellisuuden parantamiseen sekä taata riittävä rahoitus tutkimus-, koulutus ja kehittämistoimintaan maakuntatasolla. Yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä. Tämä on välttämätöntä maakuntien itsehallinnon toteutumisen kannalta. Yleiskatteellisuudesta tulee pitää kiinni, eikä mitään

toimintamallit. Tällaisia verkostomaisesti tuotettuja palveluja ovat mm. hyvin lupaavin tuloksin käynnistyneet alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-palvelut. Maakunnan tulisi palvelujen järjestäjänä esim. säännöksissä, maakunnan strategiassa, palvelulupauksessa ja sopimuksissa varmistaa palvelun tuottajalla olevan tarvittaessa toisaalta velvoite ja toisaalta edellytys osallistua edellä kuvaillun kaltaiseen monialaiseen yhteistyöhön, esim. Ohjaamo-toimintaan. Maakunnan on tehtäviensä hoidossa edistettävä eri toimijoiden kumppanuutta ja verkostoyhteistyötä. Tulevassa soite- ja maakuntauudistuksessa tulisi varmistaa tiedon-kulku, vastuunotto ja toimivat yhteistyösuhteet eri toimijoiden välillä järjestämis- ja tuottamisvastuiden muuttuessa merkittävästi.

Ohjaamo-toimintamalli perustuu verkostotyöhön, jonka toteuttajina ovat kuntien työllistämispalvelut, koulu- ja nuorisotoimi, sosiaali- ja terveystoimi, Teetointisto, KELA, oppilaitokset ja kolmas sektori sekä laajeneva yhteistyö yrittäjien kanssa. Näiden eri hallinnonalojen toimijoiden välistä joustavaa yhteistoimintaa ei saisi vaarantaa valmisteilla olevassa uudistuksessa. Ohjaamo-toiminnan avulla tavoitellaan alle 30-vuotiaiden nuorten työllistymistä, kouluttautumista ja arjen hallintaa. Verkostomaisesti toimivissa Ohjaamoissa tarjotaan ns. yhden oven periaatteella nuoren tilanteeseen sopivaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta kokonaisvaltaisella työtoteella. Näin mm. aikaa ja resursseja vievä ketjuttaminen vähenee. Ohjaamo-palveluja on tarjolla syksyllä 2016 lähes 40 palvelupisteessä eri puolilla Suomea. Niiden vaikutuspiirissä on noin 60 % alle 30-vuotiaista nuorista.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei pääosin

Lakiluonnoksessa esitetään suurempiin kokonaisuuksiin koottavien palvelujen vastuusta ja päätösvallasta. Maakuntien näkökulmasta on ongelmallista, että maakunta ei voisi vaikuttaa keskittettäviin palveluihin, keskitettyjen palvelujen tuottamistapaan eikä palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin. Epäselväksi jää, mitkä ovat ne sosiaalihuoltoon kuuluvat palvelut, jotka voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Lisäksi järjestämislain 11§ mahdollistaa tiettyjen palvelujen kokoamisen kahteentoista laajasta ympärivuorokautisesta päiväystyksestä vastaaviin maakuntiin siten, että muilla maakunnilla ei ole oikeutta tuottaa

keskistettäviksi määriteltyjä palveluita. Tämä kokonaisuus on annettu laajasti asetuksenantovaltuuksien piiriin. Kysymys ei ole tuottamisvastuusta, vaikka hallituksen esityksessä niin esitetään. Jos sääntely jätetään tähän muotoon, tarkoittaa se, että osa maakunnista ei ole järjestämisvastuussa niistä palveluista, jotka koottu suurempiin kokonaisuuksiin. Tämä on vastoin maakuntien järjestämisvastuusta linjattua. Käsitteet lähipalveluista, saatavuudesta ja saavutettavuudesta eivät ole yksiselitteisesti mitattavissa. Tietty palveluiden keskittäminen voi olla tarpeen kokonaiskustannusten hillitsemisen ja riittävien henkilöstöresurssien ja palvelujen laadun turvaamisen näkökulmasta. Nyt pitkälle viety keskittäminen on mahdollista löyhästi muotoiltujen kriteerien perusteella ja asetusten pohjalta. Itsehallinnon kaventumisen sekä tarkoituksenmukaisen palveluverkon rakentamisen näkökulmista erittäin merkittävä päätöksentekovalta siirtyy maakunnan itsehallinnon ulkopuolelle asetus pohjaisen säätelyn piiriin, joka ei ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi itsehallinnon rajoittaminen riskeeraa sinänsä erittäin tarpeellisen uudistuksen toteuttamista.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Peruseriaatteena maakuntaa laajempien kokonaisuuksien sopiminen 5 yhteistyöalueen yhteistyösopimuksen puitteissa on merkittävästi toimivampi ratkaisu kuin kaavamainen 18/12/5 -mallinen valtakunnallinen asetussääntely koskien yksityiskohtaisia hoitoja ja toimenpiteitä. Viiden alueen yhteistyösopimus on riittävä pohja toimivan työnjaon ja tarkoituksenmukaisen resurssien käytön varmistamiseksi. Asetuksin määritellyllä työnjaolla kavennetaan merkittävästi sekä maakunnan itsehallintoa että palvelurakenteen tarkoituksenmukaista toteuttamista yhteistyöalueilla. Suurempiin kokonaisuuksiin koottavista palveluista koskevasta sääntelystä tulee voida poiketa, mikäli alueellisten tarpeiden mukainen palvelu (esimerkiksi päivystyksen ylläpito) sitä edellyttää. Viiden alueen yhteistyösopimuksen sitovuus ei ole perusteltua siltä osin kuin valtiolle on annettu toimivaltaa päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta. Valtioneuvoston ja ministeriön laajat ja avoimet sekä tulkinnanvaraiset mahdollisuudet ohjata maakuntien operatiivista toimintaa eivät ole hyväksyttäviä. Lisäksi järjestämislain 18§ on karkeasti ristiriidassa maakuntien itsehallinnon kanssa. Pelastuslaitos ja sen osana ensihoito tulee järjestää, rahoittaa ja toteuttaa maakunnallisena kokonaisuutena.

Palvelujen koordinointi yhteistyöalueilla on sen sijaan tarkoituksenmukaista. Kanta-Hämeen - tyyppisen maakunnan osalta koordinoinnissa on syytä ottaa huomioon se, että ensihoidon toimintaa tulee koordinoita usean yhteistyöalueen suuntaan.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

Integraation toteutuminen on asiakkaan saaman palvelun, palvelun vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kannalta erittäin tärkeää erityisesti paljon palveluja käyttävien kansalaisten palvelukokonaisuuksien näkökulmasta. Monnituottajamallin yleisinä vaaroina ovat mm. tiedonkulun ongelmat, palveluketjujen hajoaminen sekä se, että palvelun käyttäjä ei saa palvelutarpeeseen nähden kaikkein parasta palvelukokonaisuutta. Valinnanvapaus ja yhtiöittämisvelvoite vaarantavat horisontaalisen ja vertikaalisen integraation toteuttamisen. Lainsäädännön kokonaisarviota vaikeuttaa lisäksi vapaan valinnan lainsäädännön puuttuminen. Integraatio toteutuu esityksessä rahoituksen osalta mutta järjestämisen osalta vain osittain, koska maakunnan palvelulaitoksella on sekä järjestämiseen että tuottamiseen liittyviä tehtäviä. Palvelutuotannon tasolla integraation toteutus on haasteellisempaa, koska maa-kunnan järjestäjän valta ohjata monnituottajamallisessa toimintaympäristössä sopimuksin toimijoita on erittäin rajallinen. Järjestäjän ohjausvaltaa kaventaa se, että maakunnan palvelulaitos vastaa muiden kuin vapaan valinnan piirissä olevien palvelujen hankinnasta. Tähän kysymykseen liittyy integraation ohjaamisen keskeiset lainsäädännön valuviat, joiden korjaaminen edellyttää maakunnille selkeästi enemmän vapausasteita hallintonsa järjestämiseen. Hallinnollisesta ohjauksesta siirrytään lausunnolla olevassa lainsäädännössä laajasti omistajaohjaukseen, markkinaohjaukseen ja sopimusohjaukseen. Tällaisessa toimintaympäristössä onnistunut integraation toteuttaminen edellyttää erittäin selkeän, yksiselitteisen ja vahvan palvelun järjestämisfunktion ja ohjaustyökalut, joilla ohjataan kaikkea tuotannossa tapahtuvaa palvelujen yhteen sovittamista. Valtion byrokraattinen ja yksityiskohtainen ohjaus muodostaa lisää ohjauksen monimutkaisuutta ja häiritsee paikallisten innovaatioiden syntymistä vahvan järjestäjän ohjauksessa. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Integraation keskeinen edellytys on

asiakas- ja potilastietojen hyödyntämisen varmistaminen Tähän liittyvästä rekisterinpidosta säädetään järjestämislain 62 §:ssä, sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa sekä valmisteluvaiheessa olevassa laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä. Ehdoton edellytys palveluiden integraation toteuttamiselle on että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja pystytään tietoturvallisesti hyödyntämään moniammatillisesti yhtenä kokonaisuutena arkaluonteisten henkilötietojen salassapitoa ja asiakkaan tiedollista itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Tämä edellyttää nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon henkilörekisterien yhdistämistä siten että yhteiseen rekisteriin kuuluvien tietojen käsittely-oikeus mahdollistetaan työtehtävien mukaisesti. Järjestämislain 62 §:ssä kuvattu rekisterinpitämisen määrittely ei täysimääräisesti tue integraation varmistamisessa yhteistyöalueella tai kansallisesti keskitettävien erityispalveluiden ja maakuntakohtaisten peruspalveluiden välillä. Tältä osin ehdotetaan vaihtoehtona arvioitavan maakuntien yhteistyöaluetasoisien tai kansallisen yhteisrekisterin mallia, joka tukisi paremmin maakuntarajat ylittäviä palvelutuotannon yhteistyömalleja.”

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua ainoastaan strategisesti merkittäviin kohteisiin. Strategiset tavoitteet sekä ministeriöiden ja maakunnan neuvottelumenettely yhdistettynä talouden kautta ohjaamiseen ovat riittäviä kansallisia ohjausvälineitä. Valtion ei tule puuttua maakuntien operatiiviseen toimintaan tai maakuntien yhteistyörakenteisiin, jos niillä kyetään turvaamaan riittävä lainmukainen palvelutaso kansalaisille. Maakunnan ohjauksen tulee perustua lakiin - ei sitä alempiin säädöksiin tai hallinnollisiin päätöksiin. Talouden ja neuvottelumenettelyn kautta tehty ohjaus ovat riittäviä keinoja maakuntien toiminnalle. Mikäli valtion ohjaus toteutettaisiin esitetyllä tavalla, valtion olisi merkittävästi lisättävä ohjaustehtäviin suunnattavia resursseja ja osaamista. Tämä yhdistettynä vuosittain toistettavaan investointilupamenettelyyn tuottaisi raskaan ja kankean toimintamallin ja lisäisi hallinnon kustannuksia. Yksityiskohtainen kansallinen ohjaus heikentää myös mahdollisuuksia asukkaiden tarpeista lähtevien uusien innovaatioiden kehittämiseen.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei pääosin

On kyseenalaista, onko lainsäädännöllä ylipäätään tarkoituksenmukaista säätää lakiesityksessä olevalla tarkkuudella maakunnan organisaatiosta, palvelun järjestäjän ja toteuttamisen erottamisesta tai yhtiöittämisestä. Maakunnille tulee antaa vapausasteita hallintonsa järjestämiseen sekä palvelujen rahoitus-, järjestämis- ja toteuttamisvastuun tarkoituksenmukaisiin maakunnallisiin järjestelyihin. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteutetaan myös tulevaisuudessa monituottajaisessa rakenteessa, joka edellyttää palvelun järjestämiseen liittyvää osaamista - erityisesti hankinta-osaamista. Vapaa valinta tuo palvelun järjestämiseen uusia elementtejä ja edellyttää vahvaa järjestäjän tiedonhallintaa ja ohjausta, ettei palvelujen laadun ja vaikuttavuuden valvonta jää yksinomaan asiakkaan vastuulle. Inhoase- ja outhouse-palveluista sekä vapaan valinnan palveluista rakentuva kokonaisuus edellyttävät erilaisia ohjaus-, hyväksymis- ja hankintamenettelyitä, mutta palvelujen rahoitus, ohjaus ja palvelujen kustannusten, määrän, laadun ja vaikuttavuuden tietopohja on pitkälti samanlainen riippumatta miten palvelua tuotetaan. Maakuntien toimintaympäristö on erilainen. Näin ollen maakunnan vastuulla olevan palvelutuotannon kaavamaiselle hallinnolliselle eriyttämislle ei ole esitetty selkeää syytä tai perusteluja ja siksi maakunnan palvelulaitosta koskevat säännökset tulisi poistaa kokonaan. Toimintojen liian tarkka sääntely ei ole tarkoituksenmukaista erilaisten rahoitukseen, järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvien yksityiskohtien osalta.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

Yhtiöttämisvelvollisuus vapaan valinnan piirissä olevien julkisten palvelujen osalta (118 §) ei ole perusteltu kestävästi eikä yhtiöttämisvelvollisuutta tulkita samalla lailla muissa Euroopan maissa. Tässä yhteydessä on huomioitavaa, että maakunnalla on palvelujen rahoitus-, järjestämis- ja toteuttamisvastuu palveluista myös niissä tilanteissa ja niillä alueilla, joissa markkinat eivät tuota vapaan valinnan piirissä olevia palveluita. Yhtiöttämisvelvollisuus rajaa ja hajottaa maakunnan tuotantotapoja tarpeettomasti. Sen vuoksi yhtiöttämisvelvoitteen juridinen pohja tulisi selvittää huomattavasti nykyistä tarkemmin. Yhtiöttämisvelvollisuutta perustellaan kilpailukyvyin ja yritysten näkökulmasta, mutta velvoite on hoitoketjujen sujuvuuden ja integraation kokonaisuuden kannalta ongelmallinen. Maakunnan on joka tapauksessa järjestettävä ja toteutettava julkinen palvelutoiminta. Yhtiöttämisvelvoite lisää byrokratiaa ja luo tarpeetonta hallintoa ja kustannuksia; lisää päällekkäisiä hallintoelimiä ja sopimuksia, joita joudutaan ylläpitämään ja valvomaan. Toimintarakenne on monimutkainen ja kallis. Yhtiöttämisvelvoitteesta tulisi luopua. Humpvilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Asiakkaiden ja potilaiden valinnanvapauden lisääminen soite-uudistuksen yhtenä tavoitteena on kannatettavaa. Valinnanvapaus ja siihen liittyvä yhtiöttämisvelvoite on ongelmallinen monesta eri näkökulmasta ja se on vaikeasti ratkaistavissa kestävällä tavalla. Ongelmakohtia ovat mm. julkisen vallan käyttö, palveluketjun integraation toteutumismahdollisuudet sekä soite-järjestämisen muuttuminen ennakoimattomammaksi ja vaikeammiksi hallittavaksi kokonaisuudeksi. Valinnanvapautta, jonka seurauksena yhtiöttäminen on, olisi voitu laajentaa myös muilla keinoilla, kuten palvelusetelijärjestelmän laajentamisella. Julkisen vallan käyttö yhtiömuodossa on ongelmallista. Tarkoituksenmukaisinta olisikin, ettei julkista valtaa käytettäisi yhtiömuotoisessa organisaatiossa. Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulee olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöttämisvelvollisuuteen kuitenkin päädytään. Esitysehdotukseen sisältyvä ratkaisu, jossa kunnilta evätään mahdollisuudet perustaa tai omistaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita tuottavia yhtiöitä on kestävä, koska julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kaikki tuotannontekijät (omaisuus, henkilöstö ja osaaminen) ovat kuntien hallussa."

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

Kunnilla ja kuntayhtymillä tulisi jatkossa olla oikeus tuottaa ja järjestää säännöksissä tarkoitettuja palveluja.

Valtion kontrollia maakunnan toiminta kohtaan tulee vähentää. Strategisten tavoitteiden linjaus riittää, jolloin maakunnat itse voivat päättää oman asiantuntemuksensa mukaisesti alueensa toiminnasta. Valtion kattava kontrolli uhkaa kääntyä itseään vastaan: Tulevien

maakuntien itsehallinto jää niin ohueksi, että koko tärkeän reformin läpimeno on uhattuna.

Järjestämislain 15§ mukainen palvelulupaus on lähtökohtaisesti myönteinen tekijä, joka lisää läpinäkyvyyttä palvelun käyttäjien suuntaan maakunnan järjestämiin palveluihin liittyvistä tavoitteista ja palveluprosesseista. Palvelulupaus sitoo maakuntaa ja sen vastuullista virkamiesjohtoa toimimaan maakunnan antaman lupauksen mukaisesti.

Hyvinvointipalveluissa paras ja vaikuttavin lopputulos syntyy kuitenkin useimmissa tapauksissa palvelun antajan ja palvelun käyttäjän tekemistä toimenpiteistä. Palvelu luo usein edellytykset hyvinvoinnille, mutta palvelun käyttäjän omat toimet vaikuttavat lopputulokseen myös erittäin merkittävästi. Kuntoutuminen ei useinkaan perustu vain kuntoutukseen vaan hyvä lopputulos saadaan vain kuntoutuksen ja kuntoutujan omien toimien yhteisvaikutuksella. Yksi-puolisen julkisen palvelulupauksen sijasta olisi syytä kehittää malleja, joissa määritellään julkisen palvelulupauksen lisäksi myös palvelun käyttäjä mukaan palvelun toteuttamiseen. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaisempaa puhua palvelusitoumuksista, jossa julkiseen palvelulupaukseen yhdistetään palvelun käyttäjän osuus parhaaseen lopputulokseen pääsemisessä. Näin luotaisiin edellytykset kansalaisten ja palvelun käyttäjien voimavarojen näkyväksi tekemiseksi hyvinvoinnin rakentamisessa.

Lainsäädäntökokonaisuus ei ole vielä selvillä, jolloin lakipaketin lausuminen on ongelmallista - lähes mahdotonta. Vapaan valinnan lainsäädännön pitäisi sisältyä kokonaisuuteen enenen perusteltujen lausuntojen pyytämistä.

Esitetty maakunnallinen toimintarakenne on monimutkainen ja lisää päällekkäistä byrokratiaa.

Terveiden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuu kuntien ja maakunnan välillä jää vielä jossain määrin epäselväksi.

Yhteistyöalueiden toiminta pitäisi olla koordinoivaa ja sopimukseen perustuvaa.

Yksityisten palveluntuottajien toiminta perustuu rekisteröintiin ja omavalvontaan. Tämä aiheuttaa maakunnalle suuren valvontavastuun.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Vastaajien määrä: 1

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittäväällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Valmistelutoimielimen toimeksianto on esitetty yleisellä tasolla. Sen jäsenet ovat virkamiehiä. Tarkoitus on, ettei valmistelutoimielin ota kantaa poliittista harkintaa vaativiin asioihin. On ratkaistava, kuinka nämä tehtävät rajataan ja kuinka toisaalta varmistetaan välttämätön kytkentä poliittiseen päätöksentekoon. Valmistelutoimielimelle on varmistettava riittävä rahoitus valtiolta maakunnan toiminnan ja hallinnon käynnistämisen ajaksi. Valmistelutoimielimen tehtävät on määritelty lakiesityksen 7§ lähinnä maakunnan perustamisen teknisuonteisten tehtävien toteuttamiseksi. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon osalta soite- ja maakuntauudistukselle asetetut tavoitteet ovat pääosin sisällöllisiä ja taloudellisia. On tärkeitä, että maakunnassa huolehditaan maakunnan perustamiseen liittyvien kysymysten valmistelusta, mutta vähintäänkin yhtä tärkeitä on luoda edellytykset reformin toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamiselle jo aikana ennen maakuntauudistusta vuosina 2017-2018. Väliaikaisen valmistelutoimielimen rahoituksessa tulee huomioida uudistuksen laajuus sekä myös uudistusten sisällöllisten tavoitteiden suunnassa tapahtuva valmistelu ennen uudistuksen voimaan astumista.

22. 20. Voimaantulolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Ehdotettu liikkeenluovutus on kannatettava periaate sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön siirtymiselle mukaan lukien tukipalvelujen henkilöstö. Voimaanpanolain 14 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kuntien palveluksessa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelutuotantoon liittyvissä tukipalvelutehtävissä toimivat henkilöt siirtyvät maakunnan palvelukseen silloin, kun henkilön tosiasiallisista tehtävistä vähintään puolet (50 %) on kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen tukitehtäviä. Ehdotuksen mukaan kyseisten tehtävien tarkoista henkilötyövuosista sovittaisiin maakunnan ja kuntien välillä. Säädöksen soveltaminen tulee aiheuttamaan ongelmia esimerkiksi tilanteessa, jossa maakunta ja kunta eivät pääse sopimukseen henkilötyövuosista. Lisäksi on huolehdittava siitä, että tukipalvelujen osalta liikkeenluovutuksessa sekä luovuttavalle osa-puolelle että luovutuksensaajalle jää riittävät tukipalveluresurssit ja osaaminen. Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siirtymäajasta, jonka aikana henkilöstön jatkosiirto maakunnan tai sen palvelulaitoksen yhtiöön luetaan liikkeenluovutukseksi. Ehdotettu siirtymäaika on kaksi vuotta. Henkilöstön aseman turvaamiseksi ja hallitun yhtiöittämisen toteuttamiseksi siirtymäajan tulisi olla pidempi. Lisäksi henkilöstön mahdolliset siirrot valtakunnallisiin tukipalveluyhtiöihin tulee toteuttaa samoilla periaatteilla kuin muutkin henkilöstösiirrot. Puuttuva vapaan valinnan toteuttamismalli haittaa henkilöstöä koskevien säännösten arviointia. Liikkeenluovutussäännökset pitäisi laajentaa koskemaan myös kuntien omistamien yhtiöiden henkilökuntaa.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Lakiesitys perustuu nk. suppeaan jakautumismalliin, joka on perusteiltaan toimiva tapa varmistaa maakunnan toiminta. Keskeistä on kuitenkin varmistaa se, että maakunnan kannalta tarpeettomat kiinteistöt eivät muodosta kunnille kohtuutonta taloudellista riskiä.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon:

”Soite-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen.

Omaisuusjärjestelyiden yhteydessä siirtyvä omaisuus tulee määritellä tarkasti kunnittain ja omaisuusjärjestelyiden vaikutukset yksittäisten kuntien taseeseen ja velkaantuneisuuteen pitää arvioida.

Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa soite-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Uudistukseen liittyvin omaisuusjärjestelyin ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa. Avustusten rahoitusta ei kuitenkaan saa toteuttaa vähentämällä kaikkien kuntien yleistä valtionosuutta. Kiinteistöistä aiheutuvat taloudelliset riskit tulee hajauttaa kuntien, maakuntien ja valtion vastuulle.

Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi olisi perusteltua, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen. Lakiesityksen tulisi mahdollistaa maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoitukseen sidotuilla vuokrasopimuksilla.

Mikäli edetään lakiesityksen mukaisesti, kuntayhtymien maapohjaa tulee siirtää vain soite-toiminnan edellyttämä määrä.

Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden muutoin tarpeellisissa uudelleen järjestelyissä. Voimaan-panolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että varainsiirtoverotuksessa ei syntyisi

veroseuraamuksia siirrettäessä kuntayhtymät varoineen ja velkoineen voimaanpanolaissa tarkoitetulla tavalla maakunnille ja näiden varojen siirtyessä edelleen voimaanpanolaissa tarkoitetulle valtakunnalliselle osakeyhtiölle. Kunnat joutuvat uudistuksen seurauksena siirtämään kiinteistöjään vastaavasti omistamiinsa yhtiöihin kuntalain yhtiöittämisvelvoitteen perusteella ja lisäksi kunnilla on muutoin tarpeen järjestellä kiinteistöomistuksiaan maakuntauudistuksen johdosta.

Kuntien ja kuntayhtymien omistamien kiinteistöjen järjestelyitä ja yhtiöittämiä tulee kohdella uudistuksessa varainsiirtoverotuksessa samalla tavoin. Voimaanpanolakiin tulee sisällyttää kuntien kiinteistöomaisuuden osalta vastaavat varainsiirtoverovapautta koskevat säännökset, joilla varmistetaan, ettei kunnille tai niiden yhtiöille synny varainsiirtoveroseuraamuksia siirrettäessä maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattavia kiinteistöjä velkoineen kunnallisiin yhtiöihin. Muussa tapauksessa syntyvät varainsiirtoverokustannukset olisi huomioitava määriteltäessä kiinteistöjen vuokria.

Esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on kuitenkin sitoutunut satojen miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka ovat tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan verohallinnolle siirrettäessä omaisuutta maakunnille tai esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituskalpeissa. Siltä osin, kun kustannukset liittyvät maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattaviin kiinteistöihin on kustannukset huomioitava vuokratasa määriteltäessä.

Kiinteistöjen käyttötärpeeseen liittyvien riskien jakaminen tasaisemmin olisi mahdollista toteuttaa myös erällä muilla lakiehdotuksissa vaille huomiota jätetyillä mekanismeilla. Tällaisia olisivat esimerkiksi:

1. kuntien ja kuntayhtymien kaikkien sote -kiinteistöjen siirtäminen maakunnille ja edelleen niiden omistamaan toimitilayhtiöön yhtenäisin perustein käypään arvoon tai muuhun erikseen sovittavaan arvoon. Kiinteistöjen lunastuskorvaus on mahdollista rahoittaa esimerkiksi osittain kunnan/kuntayhtymän maakunnalle antamalla ja valtion takaamalla lainalla.
2. kuntien ja maakuntien yhteisesti omistamien toimitilayhtiöiden perustaminen. Osa sote -kiinteistöjen luovutushinnasta suoritettaisiin kunnille kiinteistöyhtiöiden osakkeina. Kunnat saisivat asianmukaisen korvauksen luovutetusta omaisuudesta eivätkä maakunnat puolestaan velkaantuisi liikaa. Mallissa omaisuusjärjestelystä tulevat hyödyt ja haitat jakaantuvat omistuksen mukaisessa suhteessa maakuntien ja kuntien kesken.”

– 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei pääosin

Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Uudistuksen reunaehdoksi on asetettu, ettei kenenkään tuloveroprosentti uudistuksen vuoksi saa nousta. Sen vuoksi kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruisesti 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Tämä tuloveroprosentin alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuloveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntauudistukseen. Tästä aiheutuu joillekin kunnille, erityisesti kasvukunnille, ongelmia, koska kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin (suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi). Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen. Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että kuntien tuloveroprosenttien suhteelliset erot kasvavat valitun rahoitusmallin seurauksena merkittävästi. Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatus kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kuntaliitto on systemaattisesti vastustanut ja vastustaa sitä, että maakunta-uudistuksessa puututtaisiin kunnan oikeuteen päättää tuloveroprosentistaan. Kaikenlainen kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee. Kuntasektorin erinomainen luottoluokitus perustuu pitkälti juuri verotusoikeuteen, mikä ilmenee luottoluokittajien jatkuvasti myös luottoluokittajien arvioista. Pykälän 2 momenttiin otettu poikkeussäännös kunnan mahdollisuudesta päättää veroprosentista myös siirtymäaikana säädetyistä enimmäisrajoista (2020-2021 enintään + 0,5-1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin v. 2019) poiketen, kun se on välttämätöntä kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi, on parannus verrattuna valmistelun kuluessa esillä olleisiin vaihtoehtoihin. Tämäkään ei kuitenkaan poista riskiä, että kuntien velanhoidokustannukset kasvavat. Lisäksi poikkeussäännöstä pitäisi olla mahdollista soveltaa myös kuntien päättäessä tuloveroprosentistaan vuodelle 2019. Muuten vaarana on, että kunnat tarpeettomasti varmuuden vuoksi nostavat veroprosenttejaan vuodeksi 2018. Lakiluonnoksessa kunnan oikeus päättää rajoitusajanakin veroprosentistaan on sidottu päätöksen välttämättömyyteen kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi. Veroprosentin korottamista koskevia päätöksiä ei kunnissa tehdä maksuvalmiuden näkökulmasta vaan kunnan talouden kokonaistarkastelun perusteella. Maksuvalmiutensa kunta voi tarvittaessa turvata viime kädessä velkarahoituksella. Jos kunnan päätösvaltaa päättää veroprosentistaan kaikesta huolimatta rajoitettaisiin, tulisi kunnan oikeus poiketa rajoituksesta sitoa maksuvalmiuden turvaamisen sijasta siihen, että

veroprosentin korottaminen on välttämätöntä kunnan toiminnan rahoituksen turvaamiseksi.”

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei

Viitaten lausunnon aikaisempiin osiin, yhtiöittämisspakko tulee arvioida kokonaisuudessaan uudelleen lainsäädännön valmistelussa. Sinänsä kahden vuoden siirtymäaika riippuu merkittävästi vapaan valinnan toteuttamistavasta. Virkamiesten esityksen mukaan vapaa valinta toteutetaan asteittain. Yhtiöiden perustaminen ja henkilöstön siirtyminen niihin pitää vaiheistaa osana vapaan valinnan sääntelyä.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Lähtökohtaisesti itsehallinnon elementtinä on oikeus päättää tuloistaan (verotusoikeus). Valtion rahoitus sekä tiukaksi määritelty rahoituskehys kaventavat merkittävästi maakuntien itsehallinnon alaa. Rahoitusperiaatteena lakiesityksissä oleva pääosin (89 %) tarveperusteinen erilaisilla kertoimilla painotettu rahoitusmalli on kuitenkin oman verotusoikeuden jälkeen seuraavaksi paras maakunnan rahoitusmuoto, joka mahdollistaa luontevalla tavalla

kantokyvyltään erilaisten alueiden tasapainoisen rahoituksen sekä alueiden eroja tasaavan mekanismin. Rahoitusmalli on laskennallinen ja mekaaninen. Sen osana ja lisänä tulisi käydä valtion ja maakunnan välinen vuosittainen rahoitusneuvottelu, joissa pitää olla mahdollisuus rahoituksen tarkistamiseen, mikäli maakunnan olosuhteet sitä edellyttävät.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

ei pääosin

Maakuntien rahoituslain mukaisilla rahoitusperusteilla tulee turvata jokaisen maakunnan rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen (rahoitusperiaate). Tämän periaatteen kanssa ovat ristiriidassa maakuntalakiin sisältyvät maakuntien erittäin tiukat alijäämän kattamisvelvoitteet ja maakuntien arviointimenettelyn kriteerit sekä maakuntien rahoituslakiin sisältyvä maakuntien rahoituksen tason tarkistamiseen liittyvä rajoite rahoituksen enimmäiskasvusta (maakuntaindeksi + 0,5–1,0 %).

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

Tarvetekijät on määritelty monitahoisesti. Rahoitusmallin ja tarvetekijöiden käyttöönotto edellyttävät jatkuvaa arviointia ja parantamista, kun rahoitusjärjestelmästä saadaan kokemuksia. Humppilan kunta yhtyy Suomen Kuntaliiton tältä osin antamaan seuraavaan lausuntoon: "Kriteerit sopivat yleiskatteellisen maakuntien rahoituksen jakamiseen niiden tehtävien osalta, jotka nyt lausuttavaan lakiesitykseen sisältyvät. Tulee kuitenkin ottaa

huomioon, että päätökset siitä, miten valinnanvapaus ja monnikanavarahoituksen purkaminen toteutetaan vaikuttavat merkittävästi lopullisen rahoitusmallin rakenteeseen. Esimerkiksi sairaus-vakuutuskorvaukset (n. 1,9 mrd. euroa) eivät välttämättä jakaudu maakuntien välillä nyt esitettyjen kriteerien mukaisesti.”

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, soite-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

kyllä pääosin

henkilöstöä koskeva riski, minkä osalta esityksen vaikutusarviointi on puutteellista, koska esitys vapaan valinnan sääntelyksi ei ole vielä lausunnolla.

Väliaikaisen toimielimen yhteistoiminta. Esityksen yleisperustelujen mukaan uudistuksen edellyttämät henkilöstöjärjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa maakuntien, kuntien ja kuntien henkilöstön edustajien kanssa. Voimaanpanolain 16 §:ssä säädettäisiin yhteistoiminnasta maakuntia perustettaessa. On tärkeää, että myös väliaikaishallinnolle säädetään ehdotuksen mukainen velvollisuus noudattaa yhteistoimintalain periaatteita.

Maakunnan valtakunnalliset palvelukeskukset. Voimaanpanolain 5 luvussa säädettäisiin maakuntien palvelukeskuksista. Esitetystä sääntelyssä jää epäselväksi, miten ja millä reunaehdoilla keskukset muodostetaan ja miten ne organisoidaan. Edelleen epäselväksi jää, miten palvelukeskukset vaikuttavat henkilöstön asemaan. Lisäksi esityksen perusteet valtakunnallisten palvelukeskusten tarpeelle eivät ole riittävät; esitettyä tarkoituksenmukaisempaa olisi, että maakunta päättäisi itse omista tukipalvelutarpeistaan. Tukipalvelujen keskittäminen ei saa johtaa yksinkertaisten tukipalvelutehtävien siirtymiseen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön vastuulle.

Ei irtisanomissuojaa. Esityksen yleisperusteluiden mukaan irtisanomissuoja on uudistuksen yhteydessä tarpeeton, koska etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa toimivista ammattihenkilöistä on monin paikoin pulaa. Lisäksi mahdollinen irtisanomissuoja tarkoittaisi esityksen mukaan, että maakuntiin siirtyvä henkilöstö olisi paremmassa asemassa kuin yksittäisissä kunnissa hallintotehtävissä työskentelevä henkilöstö, jonka määrälliseen tarpeeseen uudistus voi myös vaikuttaa.

Lainsäädännön soveltamisen ongelmakohdat. Esitetystä lainsäädännössä on useita kohtia, joiden soveltaminen ei ole yksiselitteistä ja joihin tarvitaan ohjeistusta. Miten tapahtuu esimerkiksi henkilöstön siirto maakuntaan (virkojen perustaminen ja työsuhteisiin siirto)? Edelleen työn vaativuuden arviointiin ja palkkojen harmonisointiin tarvitaan selkeät linjaukset.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

Valmistelussa on otettava huomioon, että maakunta on aivan uusi organisaatio - ei minkään entisen jatke.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne soite- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita useamman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset

muuta, mitä?

Uudistus on erittäin laaja ja monimutkainen. Tukea tarvitaan uudistuksen kaikissa aiheissa ja vaiheissa.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

Uudistuksen lainsäädäntökokonaisuus ei ole vielä selvillä, joten säännöksiä koskevien kannanottojen esittäminen on ongelmallista. Vapaan valinnan lainsäädännön pitäisi sisältyä lausuntopyynnössä tarkoitettuun kokonaisuuteen.

Peruskuntien taloutta on lakiehdotuksessa käsitelty niukasti. Kuntia joutuu suurten talousvaikeuksien eteen heikentyneen tulo- ja rahoituksen, kiinteistöistä aiheutuvien riskien ja investointitarpeiden vuoksi. Omavaraisuus heikkenee ja suhteellinen velkaisuus kasvaa joissakin kunnissa kovastikin.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.

Tulosta

Muokkaa vastauksia

Lomakkeen yläreuna

Lomakkeen alareuna

Lomakkeen yläreuna

Lomakkeen alareuna